

ЛАТИНСЬКА МОВА

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ЛАТИНСЬКА МОВА ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Збірник вправ для самостійних робіт
з латинської мови

Укладач О.В. Любімова

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2022

УДК 811.124 (076.5)
Л 272

*Рекомендовано до друку кафедрою румунської та класичної філології
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол №1 від 30 серпня 2022 р.)*

Укладач Любімова О.В.

Л 272 **Латинська мова.** Практична частина : зб. вправ для сам. робіт з латинської мови. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 40 с.

У збірнику подано тренувальні вправи, навчальні адаптовані речення і тексти для перекладу зі словниками до них. Вправи містять анатомічну, фізіологічну та клінічну термінологію.

Збірник призначений для студентів-фізіотерапевтів, ерготерапевтів, реабілітологів і широкого кола зацікавлених.

УДК 811.124 (076.5)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

ПЕРЕДМОВА

Вивчення латинської мови посідає особливе місце у підготовці майбутніх фахівців-фізіотерапевтів, ерготерапевтів та реабілітологів, адже вона є невід'ємним складником професійної підготовки медика.

Латинська мова для медиків – це міжнародна мова, яка використовується з утилітарною метою, оскільки вона лежить в основі наукової медичної термінології – анатомічної, клінічної, фармацевтичної. Нова медична термінологія також утворюється за допомогою латинської мови в поєднанні з латинізованими грецькими коренями. У фармакології використовуються латинські назви ліків, лікарських рослин та різноманітних препаратів.

Видання є комплексним зібранням різнопланових завдань для самостійного контролю з латинської мови. Збірник складається з тренувальних вправ, навчальних адаптованих речень і текстів для перекладу різного рівня складності зі словниками до них. Кожне завдання спрямоване на покращення якості знань та перевірку мовної (граматичної, лексичної, фразеологічної), перекладацької компетенції студентів.

Збірник призначений для студентів-фізіотерапевтів, ерготерапевтів та реабілітологів першого курсу, може бути використаний студентами медичних коледжів, а також усіх, хто вивчає латину.

PHONETICA. ФОНЕТИКА

1. Напишіть слова українськими літерами та поставте наголос:

Слово	транслітерація
<i>aórta</i> (аорта)	<i>аóрта</i>
<i>arcus</i> (дуга)	
<i>extractum</i> (витяжка)	
<i>diaphragma</i> (діафрагма)	
<i>auriculāris</i> (вушний)	
<i>hydrops</i> (водянка)	
<i>oedema</i> (набряк)	
<i>traumatīcus</i> (пошкоджений)	
<i>synarthrosis</i> (нерухомий суглоб)	
<i>sacroccocygeus</i> (крижово-куприковий)	
<i>glycyrrhiza</i> (солодка)	
<i>extensor hallucis longus</i> (довгий м'яз-розгинач великого пальця стопи)	
<i>ischiadīcus</i> (сідничний)	
<i>phenoхymethylpenicillīnum</i> (феноксиметилпеніцилін)	
<i>gastrocnemius</i> (литковий м'яз)	
<i>oesóphagus</i> (стравохід)	
<i>aēreus</i> (повітряний)	
<i>juniperus</i> (ялівець)	
<i>unguis</i> (ніготь)	
<i>sublinguālis</i> (під'язиковий)	
<i>phaenomenon</i> (феномен)	
<i>rhaphe</i> (шов)	
<i>esophagostenōsis</i> (звуження стравоходу)	
<i>humeroulnaris</i> (плечо-ліктьовий)	
<i>kyphosis</i> (викривлення хребта)	
<i>rhomboides major</i> (великий ромбоподібний м'яз)	
<i>synchondrosis</i> (з'єднання кісток з допомогою хряща)	
<i>sternocleidomastoideus</i> (груднинно-ключично-соскоподібний м'яз)	

2. Напишіть слова латинськими літерами:

СЛОВО	транслітерація	переклад
Сістема	<i>Systema</i>	Система
єюну́м	<i>jejunum</i>	порожня кишка
Фенікулюм		кріп
остеоге́незіс		утворення кісткової тканини
Кальціум		Кальцій
унтвентум		мазь
корпус		тіло
ісхіа́дікус		сідничний
цірку́мфлексус		оточуючий
цеку́м		сліпа кишка
оки́ніталіс		потиличний
ліквор		рідина
кохле́ар		ложка
люкса́ціо		вивих
терапі́я		лікування
консвету́до		звичка
флексу́ра		згин, кривизна
зітома́тікус		вिलичний
екземпля́р		приклад
цереброспіналі́с		спинномозковий
декусса́ціо		перехрестя
га́рґарізма		полоскання

3. Визначте місце наголосу, орієнтуючись на довготу чи короткість другого складу від кінця слова:

hiātus semilunāris (півмісяцева розщілина)	musculus unipennātus (одноперий м'яз)
angulus costae (кут ребра)	myositis immīnens (загрожуюче запалення м'яза)
musculus quadriceps femōris (чотириголовий м'яз стегна)	musculus latissimus dorsi (найширший м'яз спини)
columna vertebrarum (хребетний стовп)	os coccygis (куприкова кістка)
collum anatomicum (анатомічна шийка)	oculus dexter (праве око)
rigonum vesicae (трикутник міхура)	Papaver somniferum (мак снотворний)
facies Hippocratica (Гіпократове обличчя (обличчя	systema lymphaticum (лімфатична система)

<i>помираючої людини)</i>	
Hirūdo medicinālis (п'явка медична)	trauma thoracicum (грудна травма)
muscūlus triceps brachii (триголовий м'яз плеча)	semicanālis muscūli tensōris tympani (півканал м'яза-натягача барабанної перетинки)

4. Підберіть правильне значення коренів і префіксів:

cyto-	вказує на зниження, нестачу
cycl-	вказує на вміст води, вологи
dys-	вказує на коло, круг
hydr-	вказує на підвищення, надмірність
hyper-	вказує на порушення, розлад, поділ, втрату
hypo-	вказує на природу
myo-	вказує на численність, багато
mys-	вказує на вогонь, жар, термічний процес
oxy-	вказує на стосунок до м'язів
physio-	вказує на кисень у сполуках
poly-	вказує на гриб, грибок
pyr-	вказує на клітину

5. Прочитайте:

Назви місяців

Januarius	січень
Februarius	лютий
Martius	березень
Aprilis	квітень
Majus	травень
Junius	червень
Julius	липень
Augustus	серпень
September	вересень
October	жовтень
November	листопад
December	грудень

SUBSTANTIVA PRIMAE ET SECUNDAE DECLINATIONUM
ІМЕННИКИ ПЕРШОЇ ТА ДРУГОЇ ВІДМІНИ.
СЛОВОТВОРЕННЯ

1. Визначте відміну іменників за їх словниковою формою:

Basis, is f – основа, processus, us m – відросток, cranium, ii n – череп, flexus, us m – згин, nervus, i m – нерв, lacertus, i m – мускулиста верхня частина руки, arrector, ōris m – випрямляч, підіймач, cellūla, ae f – клітина, tuber, ěris n – горб, facies, ei f – поверхня, cutis, is f – шкіра, radius, ii m – променева кістка, cornu, us n – ріг, homo, homīnis m – людина, calvaria, ae f – черепне склепіння, ligamentum, i n – зв'язка, caput, itis n – голова, atlas, antis m – атлант, перший хребець, pelvis, is f – таз, skelēton, i n – скелет, meātus, us m – прохід, хід.

2. Провідміняйте іменники в однині і множині:

Coma, ae f – волосся, nervus, i m – нерв, orbīta, ae f – орбіта, очна ямка, labium, ii n – губа, tibia, ae f – велика гомілка, unguentum, i n – мазь, bucca, ae f – щока, phlegmōne, es f – флегмона (розлите гнійне запалення м'яких тканин), digitus, i m – палець, vertēbra, ae f – хребець, supercilium, ii n – брова, bacillus, i m – бацила (паличка – мікроорганізм, збудник хвороб), encerhālon, i n – головний мозок, fractūra, ae f – перелом, spasmus, i m – спазм, судорога, cancer, cri m – рак, fascia, ae f – фасція, оболонка, стяга, sura, ae f – литка.

3. Доберіть до латинських термінів їхні тлумачення українською мовою:

1	costa	<i>область тіла, що покриває передню (в анатомічній термінології) поверхню кисті</i>
2	bucca	<i>довга, скручена навколо поздовжньої осі і зігнута плоска кісткова пластинка, яка спереду переходить у хрящ</i>
3	arteria	<i>елементарна структурно-функціональна одиниця всіх живих організмів, яка має власний метаболізм, здатна до самостійного існування, самовідтворення і розвитку</i>
4	cellula	<i>слизова оболонка, що покриває альвеолярний відросток верхньої щелепи і альвеолярну частину нижньої щелепи і охоплює зуби в області шийки</i>
5	glandula	<i>вид сполучної тканини, «м'який скелет» людського тіла, який пронизує його повністю й визначає тип тілобудови та її індивідуальні особливості</i>
6	fascia	<i>кровоносна судина, що несе збагачену киснем кров від серця до всіх органів і тканин</i>

7	gingiva	<i>відділ центральної нервової системи, що розміщений у хребтовому каналі, та виконує рефлекторну й провідникову функції</i>
8	spina	<i>бічна частина обличчя людини, між оком і вухом, і нижче до підборіддя і кісток нижньої щелепи, зовнішня бокова стінка ротової порожнини</i>
9	medulla	<i>орган в тілі, функцією якого є вироблення специфічних речовин (секретів)</i>
10	palma	<i>частина скелета, яка є головною віссю та опорою тіла</i>

4. Перекладіть українською мовою:

1. Linea nuchae. 2. Aqua Chamomillae. 3. Morbi nervōrum. 4. Collum costae. 5. Incisura mandibūlae. 6. Muscūli et nervi oculōrum et nasi. 7. Papilla mammae. 8. Dorsum sellae. 9. Tinctura Belladonnae. 10. Angūlus costae. 11. Cancer ventricūli. 12. Ligamentum nuchae. 13. Tinctura Valerianae. 14. Fundus ocūli. 15. Cancer recti. 16. Catarrhus ventricūli. 17. Oleum Ricini medicamentum est. 18. Crista tibiae. 19. Fractura costārum et clavicūlae. 20. Bacillus diphtheriae.

Vocabulum

angūlus, i m – кут

aqua, ae f – вода

bacillus, i m – бацила, паличка

Belladonna, ae f – красавка, белладонна

cancer, cri m – рак

catarrhus, i m – катар

Chamomilla, ae f – ромашка

clavicūla, ae f – ключиця

crista, ae f – гребінь

collum, i n – шия, шийка

costa, ae f – ребро

diphtheria, ae f – дифтерія

dorsum, i n – спина

est – є

et – і

fractura, ae f – перелом

fundus, i m – дно

incisura, ae f – вирізка

ligamentum, i n – зв'язка

linea, ae f – лінія, риска

mamma, ae f – молочна залоза

mandibūla, ae f – нижня щелепа

medicamentum, i n – ліки

morbis, i m – хвороба

muscūlus, i m – м'яз

nasus, i m – ніс

nervus, i m – нерв

nucha, ae f – потилиця

ocūlus, i m око

oleum, i n – олія

papilla, ae f – сосок

rectum, i n – пряма кишка

Ricinus, i m – плід (горішок) рицинового дерева

sella, ae f – сідло

tibia, ae f – велика гомілка

tinctura, ae f – настоянка

ventricūlus, i m – шлунок

Valeriana, ae f – валеріана

5. Виділіть в іменниках суфікси і поясніть їхнє значення:

Alcoholismus, і *m*, circulus, і *m*, ventriculus, і *m*, Analginum, і *n*, Corvalolum, і *n*, fundamentum, і *n*, iodismus, і *m*, morphismus, і *m*, Penicillinum, і *n*, tuberculum, і *n*.

6. Доберіть до латинських термінів їхні тлумачення українською мовою:

1	truncus	належить до центральних залоз імунного захисту, кровотворення
2	nasus	сукупність твердих тканин в організмі, які слугують опорою тіла або окремих його частин і (або) захищають його від механічних ушкоджень
3	carpus	орган, початковий відділ дихальних шляхів у людей, розташований на обличчі, що виконує роль дихання, сприйняття запаху та мовлення
4	umbilicus	центральна в анатомічному відношенні частина тіла, що не включає голову, шию, кінцівки
5	thymus	задня сторона тулуба, що тягнеться від нижньої частини шиї до попереку
6	skeleton	парний сенсорний орган людини і тварин, що має здатність сприймати електромагнітне випромінювання у видимому діапазоні довжин хвиль
7	oculus	частина кисті, яка складається з 8 кісточок, розташованих у два ряди
8	dorsum	рубець на передній черевній стінці, що залишається після видалення пуповини у новонародженої дитини

**ADIECTĪVA PRIMAE ET SECUNDAE DECLINATIONUM
ПРИКМЕТНИКИ ПЕРШОЇ ТА ДРУГОЇ ВІДМІНИ.
PRAEPOSITIONES.
ПРИЙМЕННИКИ**

1. Узгодьте іменники з прикметниками і провідніайте словосполучення в однині і множині:

morbus, і *m* – хвороба (chronicus, а, um – хронічний, а, е);
methodus, і *f* – метод (bonus, а, um – хороший, добрий, а, е);
ligamentum, і *n* – зв'язка (profundus, а, um – глибокий, а, е);
oculus, і *m* – око (dexter, tra, trum – правий, а, е);
pleura, ае *f* – плевра (diaphragmaticus, а, um – діафрагмальний, а, е);
organon, і *n* – орган (externus, а, um – зовнішній, а, е).

2. Перекладіть українською мовою, звертаючи увагу на прийменники:

1. *Cum* structura composita – зі складною структурою (*cum*+*Abl.*).
2. *Ad* urethram.
3. *Per* horam.
4. *Ex* aqua.
5. *Ab* oculo sinistro.
6. *Sine* mora.
7. *Inter* digitos.
8. *Super* labio.
9. *Ante* / *post* cibum.
10. *Praeter* naturam.

Vocabulum

aqua, ае *f* вода
cibus, і *m* їжа
compositus, а, um складний
digitus, і *m* палець
hora, ае *f* година
labium, і *n* губа

mora, ае *f* затримка
natura, ае *f* природа
oculus, і *m* око
sinister, tra, trum лівий
structura, ае *f* будова, структура
urethra, ае *f* сечівник

3. Перекладіть українською мовою:

1. Numerus morborum magnus est. 2. Medulla ossea rubra et flava est. 3. Vertebra thoracica. 4. Fractura humeri dextri. 5. Nervus est opticus, vagus, trigeminus.

Vocabulum

dexter, tra, trum правий
est (він, вона, воно) є (3 ос. одн.)
et і, а також
humērus, i m плече
flavus, a, um жовтий
fractura, ae f перелом
magnus, a, um великий
medulla, ae f мозок
morbus, i m – хвороба

numērus, i m число, кількість
nervus, i m нерв
opticus, a, um зоровий
osseus, a, um кістковий
ruber, bra, brum червоний
thoracicus, a, um грудний
trigemīnus, a, um трійчастий
vagus, a, um блукаючий
vertebra, ae f хребець

4. Перекладіть текст українською мовою:

De muscūlis

Muscūli organismi humani forma varii sunt: sunt muscūli longi, lati, recti, obliqui. Muscūli fasciis, quasi saccūlis elasticis cinguntur. Fasciae in fascias proprias et fascias subcutaneas dividuntur. Fascia propria sive profunda e tela fibrosa compacta constat. Inter muscūlos distinguimus muscūlos rectos, obliquos, transversos. Sunt etiam muscūli interni, externi, profundi. Magni muscūli dorsi sunt: muscūlus trapezius, muscūlus latissimus dorsi, muscūlus rhomboideus et cetēri.

Vocabulum

cetērus, a, um інший
cingo, nxi, nctum, ěre оточувати, обперізувати
compactus, a, um щільний
consto, steti, aturus, āre складатися
distinguo, stinxi, stinctum, ěre розділяти, відрізняти
divido, visi, visum, ěre ділити, розподіляти
dorsum, i n спина
e, ex (+Abl.) з, із
elasticus, a, um еластичний, пружний
et і, а також
etiam також, навіть
externus, a, um зовнішній
fascia, ae f фасція; смуга; пов'язка
fibrōsus, a, um волокнистий
forma, ae f форма, вид
humanus, a, um людський
in (+Acc., +Abl.) в, на
inter (+Acc.) між, серед
internus, a, um внутрішній

latus, a, um широкий
latissimus, a, um найширший
longus, a, um довгий
magnus, a, um великий
muscūlus, i m м'яз
obliquus, a, um косий, нерівнобокий
organismus, i m організм
profundus, a, um глибокий
proprius, a, um власний; властивий; своєрідний
quasi немов би, неначе
rectus, a, um прямий
rhomboideus, a, um ромбоподібний
saccūlus, i m мішечок
sive (=seu) або
subcutaneus, a, um підшкірний
sum, fui, esse бути
tela, ae f тканина
transversus, a, um поперечний
trapezius, a, um трапецієподібний
varius, a, um різний, різноманітний

**SUBSTANTIVA TERTIAE DECLINATIONIS
ADIECTIVA TERTIAE DECLINATIONIS
ІМЕННИКИ ТРЕТЬОЇ ВІДМІНИ
ПРИКМЕТНИКИ ТРЕТЬОЇ ВІДМІНИ
СЛОВОТВОРЕННЯ**

1. Запишіть основу іменників третьої відміни та визначте їх групу:

Слово	Основа (Genetivus sing.)	Група
<i>aegritūdo, īnis f</i> (захворювання)	<i>aegritūdin-is</i>	<i>consonans</i>
<i>extremītas, ātis f</i> (кінцівка)		
<i>dermis, is f</i> (власне шкіра)		
<i>aden, adenis m</i> (залоза)		
<i>adductor, ōris m</i> (привідник, привідний м'яз)		
<i>diagnosis, is f</i> (діагноз)		
<i>articulatio, ōnis f</i> (суглоб)		
<i>universitas, atis f</i> (цілісність, колектив)		
<i>frons, frontis f</i> (лоб, чоло)		
<i>basis, is f</i> (основа)		
<i>lien, lienis m</i> (селезінка)		
<i>axis, is m</i> (вісь, другий хребець)		
<i>meninx, menīngis f</i> (мозкова оболонка)		
<i>gaster, gastris f</i> (шлунок)		
<i>fel, fellis n</i> (жовч)		
<i>pars, partis f</i> (частина)		
<i>occiput, occipītis n</i> (потилиця)		
<i>luxatio, onis f</i> (вивих)		
<i>cutis, is f</i> (шкіра)		
<i>tempus, ōris n</i> (скроня)		
<i>dens, dentis m</i> (зуб)		
<i>caput, itis n</i> (голова)		
<i>simulatio, onis f</i> (удаваність)		
<i>соссух, соссуґіс m</i> (куприк)		

2. Узгодьте іменники з прикметниками і провідніайте словосполучення в однині і множині:

inflammatio, ōnis f – запалення (*acutus, a, um* – гострий, а, е);
pes, pedis m – нога, стопа (*dexter, tra, trum* – правий, а, е);
axis, is m – вісь (*opticus, a, um* – зоровий, а, е);
injection, ōnis f – ін'єкція (*subcutaneus, a, um* – підшкірний);
os, ossis n – кістка (*occipitalis, e* – потиличний, а, е);
muscūlus, i m – м'яз (*teres, ētis* – круглий, а, е);
vertebra, ae f – хребець (*sacralis, e* – крижовий, а, е);
tendo, īnis m – сухожилля (*calcaneus, a, um* – п'ятковий, а, е);
regio, onis f – область, ділянка (*cervicalis, e* – шийний, а, е);

vulnus, ěris *n* – рана (oblongātus, a, um – продовгуватий).

3. Перекладіть українською мовою:

1. Color et odor florum jucundus est. 2. In ossibus substantiae compactae et spongiosae sunt. 3. Sudor frigidus morbi signum est. 4. Pulmones organa respiratoria sunt. 5. Hominibus aegrotis quies necessaria est. 6. Sanguis naturā calidus et humidus est, colore ruber, qualitate dulcis (*Hippocrātes*).

Vocabulum

aegrotus, a, um хворий
calidus, a, um теплий, гарячий
color, oris m колір, забарвлення
compactus, a, um компактний, щільний
dulcis, e солодкий, приємний
est (він, вона, воно) є
et i
flos, floris m квітка
frigidus, a, um холодний
homo, ĩnis m людина
humidus, a, um вологий, вогкий
in у, в, на
jucundus, a, um приємний
morbis, i m хвороба
natura, ae f природа

necessarius, a, um необхідний
odor, oris m запах
organon, i n орган
os, ossis n кістка
pulmo, onis m легеня
qualitas, ātis f якість, властивість
quies, ětis f спокій, відпочинок
respiratorius, a, um дихальний
ruber, bra, brum червоний
sanguis, ĩnis m кров
signum, i n знак, ознака
spongiosus, a, um губчастий
substantia, ae f речовина
sudor, oris m піт
sunt (вони) є

4. Перекладіть клінічні латинські терміни, з'ясувавши значення окремих його частин:

Клінічний термін	Значення окремих частин терміна	Переклад клінічного терміна
myorrhēxis	<i>тuo</i> - вказує на стосунок до м'язів <i>-rrhexis-</i> розрив кровоносної судини або органа	розрив м'яза
haemolýsis		
cardiosclerōsis		
hypokinēsis		
symptōma		
metastāsis		
osteoma		
bronchostenosis		
diagnōsis		

5. Запишіть, від яких іменників утворені нижченаведені прикметники:

Прикметники	Іменники
occipitalis	<i>occiput, occipītis n</i> – ПОТИЛИЦЯ
pectoralis	
cardiālis	
cerebrālis	
cubitālis	
tibialis	
humerālis	
metacarpālis	
vertebrālis	
dentalis	
scapularis	
sternalis	
temporālis	
spinālis	

6. Перекладіть терміни українською мовою:

- *musculus vastus lateralis*
- *musculus peroneus longus*
- *musculus orbicularis oculi*
- *pars acromialis musculi deltoidei*
- *sulcus musculi subclavii*
- *bursa musculi coracobrachialis*
- *fascia propria musculi*
- *musculi levatores costarum*
- *musculi intercostales externi*
- *musculi laryngis*
- *musculi suboccipitales*
- *musculus latissimus dorsi*

Vocabulum

acromialis, e акроміальний (<i>акроміон</i> – латеральний край ості лопатки)	externus, a, um зовнішній
adductor, oris m привідник (привідний м'яз)	fascia, ae f фасція; смуга; пов'язка
angūlus, i m кут	hallux, ūcis m великий палець стопи
articularis, e суглобовий	intercostalis, e міжребровий
brevis, e короткий	larynx, ngis m гортань, глотка
bursa, ae f сумка	levator, oris m підіймач (м'яз-підіймач)
caput, itis n голова	medialis, e присередній
compressor, oris m стискач	musculus, i m м'яз
coracobrachialis, e дзьобовидно-плечовий	naris, is f ніздря
costa, ae f ребро	os, oris n рот
cubitus, i m лікоть	pars, partis f частина
deltoideus, a, um дельтоподібний	proprius, a, um властивий; притаманний
depressor, oris m опускач (м'яз-опускач)	rectus, a, um прямий
detrussor, oris m випорожнювач (м'яз сечового міхура)	subclavius, a, um підключичний
dorsum, i n спина	suboccipitalis, e потиличний
	superficialis, e поверхневий
	sulcus, i m борозна
	vesica, ae f міхур

8. Перекладіть текст українською мовою:

De corpore humano

In corpore humano caput, truncus et quattuor membra distinguuntur. Truncus hominis thorācem et abdōmen continet. Truncus duo membra superiōra et duo membra inferiōra habet. Membra inferiora sunt maiōra et longiora, quam membra superiora. Supremum in corpore locum caput obtinet et in duas partes dividitur: partem cerebrālem et partem faciālem. Pars cerebralis frontem, occiput, verticem et tempōra continet. Pars faciālis buccas, mentum, labia, nasum et palpēbras continet.

Vocabulum

abdomen, ĩnis, n черево, живіт

bucca, ae f щока

caput, ĩtis n голова

cerebralis, e мозковий

contineo, tĭnui, tentum, ěre тримати, містити

corpus, ĥris n тіло

distinguo, stinxi, stinctum, ěre розділяти,
відрізняти

divĭdo, visi, visum, ěre ділити, розподіляти

duo, duae, duo два

et i, a також

facialis, e лицевий

frons, ntis f передня сторона, лоб

habeo, ui, itum, ěre мати

homo, ĩnis m людина

humanus, a, um людський

in (+Acc., Abl.) в, на

inferior, ius нижній

labium, i n губа

locus, i m місце

longus, a, um довгий

magnus, a, um великий

membrum, i n кінцівка

mens, mentis f дух, розум, думка

nasus, i m ніс

obtineo, tĭnui, tentum, ěre займати;
зберігати

occĭput, ĩtis n потилиця

palpĕbra, ae f повіка

pars, partis f частина

quam як, ніж

quattuor чотири

sum, fui, esse бути

superior, ius верхній

supremus, a, um найвищий

tempus, ĥris n скроня, висок

thorax, ācis m грудна клітка

truncus, i m тулуб

vertex, ĩcis m верх, вершина

SUBSTANTIVA QUARTAE ET QUINTAE DECLINATIONUM. ІМЕННИКИ ЧЕТВЕРТОЇ ТА П'ЯТОЇ ВІДМІН

1. Узгодьте іменники з прикметниками і провідняйте словосполучення в однині і множині:

sinus, us *m* – пазуха (maxillaris, e – верхньощелепний, а, е);
genu, us *n* – коліно (laesus, a, um – пошкоджений, а, е);
pulsus, us *m* – пульс (celer, eris, ere – швидкий, а, е);
manus, us *f* – рука (dexter, tra, trum – правий, а, е);
facies, ei *f* – поверхня (externus, a, um – зовнішній, я, є).

2. Перекладіть українською мовою:

- *cornu coccygeum*
- *sinus frontalis*
- *ductus hepaticus dextra*
- *ductus sublinguales minores*
- *pediculus arcus vertebrae*
- *recessus opticus*
- *nervus meatus acustici externi*
- *genu nervi facialis*
- *plexus venosus caroticus internus*
- *processus tuberos calcanei*
- *ligamenta brevia digitorum manus*
- *frons, oculi, nasus, os partes faciei sunt*
- *status praesens aegroti*
- *pars vertebralis faciei costalis pulmonis*
- *casus extraordinarius et casus ordinarius*
- *tractus systematis nervosi centralis*

Vocabulum

acusticus, a, um слуховий
aegrotus, i m хворий
ampulla, ae f розширення
arcus, us m дуга
basis, is f основа
brevis, e короткий
calcaneus, a, um п'ятковий
capsula, ae f капсула, оболонка
caroticus, a, um сонний
casus, us m випадок
costalis, e ребровий
digītus, i m палець
ductus, us m протока
externus, a, um зовнішній
extraordinarius, a, um незвичний
facialis, e лицевий
facies, ei f обличчя, поверхня
frons, ntis m чоло, лоб
genu, us n коліно
internus, a, um внутрішній
lacrimalis, e слізний
ligamentum, i n зв'язка
manus, us f рука

meatus, us m хід, прохід
nasus, i m ніс
nervus, i m нерв
ocūlus, i m око
ordinarius, a, um звичний
os, oris n рот
pars, partis f частина
pedicūlus, i m ніжка
phalanx, ngis f фаланга, ряд
plexus, us m сплетіння
praesens, entis теперішній
processus, us m відросток
pulmo, onis m легеня
septum, i n перегородка
sinus, us m пазуха
sphenoidalis, e клиноподібний
status, us m стан
sunt є
tuber, ěris n горб
venosus, a, um венозний
vertebra, ae f хребець
vertebralis, e хребцевий

3. Доберіть до латинських термінів їхні тлумачення українською мовою:

1	plexus	<i>відчуття запаху</i>
2	gustus	<i>незаповнений простір між тканинами</i>
3	pulsus	<i>сприйняття факторів навколишнього середовища контактними рецепторами шкіри і слизових оболонок, а також рецепторами м'язів і суглобів</i>
4	textus	<i>відчуття, що виникає в ротовій порожнині під дією різних речовин</i>
5	visus	<i>сітка нервів або кровоносних судин</i>
6	tactus	<i>періодичне, синхронне з діяльністю серця коливання стінок артерій, яке спричинює скорочення серця, вигнання крові в артеріальну систему</i>
7	olfactus	<i>група клітин і міжклітинної речовини, які мають однакову загальну будову, функції та походження</i>
8	sinus	<i>відчуття, що дозволяє сприймати світло; колір та зовнішню структуру навколишнього світу у вигляді зображення або картини</i>

4. Перекладіть тексти українською мовою:

De sensibus

Homo quinque sensus habet: visum, audītum, olfactum, gustum, tactum. Sedes quattuor sensuum in capite est: visus in oculis, audītus in auribus, olfactus in naribus, gustus in palato et lingua. Gustus discernit sapes: visu colores, auditu sonos, olfactu odores discernimus. Sensus tactus in digitis manuum est.

Vocabulum

auditus, us m слух

auris, is f вухо

caput, itis n голова

color, oris m колір, забарвлення

digitus, i m палець

discerno, crevi, cretum, ere розрізняти,
розділяти

et i, a також

gustus, us m смак

habeo, ui, itum, ere мати

homo, inis m людина

in (+Acc., Abl.) в, на

lingua, ae f язик; мова

manus, us f кисть, рука

naris, is f ніздря

oculus, i m око

odor, oris m запах, аромат

olfactus, us m нюх

palatum, i n піднебіння

quattuor чотири

quinque п'ять

sapor, oris m смак

sedes, is f місцеперебування;
положення

sensus, us m відчуття

sonus, i m звук

sum, fui, esse бути

tactus, us m дотик

visus, us m зір

De diebus

Annus est longa series diērum. Causa diēi et noctis motus terrae est. In regionibus nostris aestate sunt dies longi, noctes breves; hieme dies breves, noctes longae. Meridie tempus in omnibus terrae partibus diversum est.

Nomina diērum apud Romanos erant: dies Solis, dies Lunae, dies Martis, dies Mercurii, dies Jovis, dies Venēris, dies Saturni. Primum diem mensis Romani Kalendas appellabant. In serie diērum dies festi sunt. Populi antiqui Diem natalem Solis invicti celebrabant. Diebus festis homines pompis intersunt. Aspectus pompae mirabilis est.

Vocabulum

aestas, ātis, f літо
annus, i, m рік
antīquus, a, um античний, стародавній
appello, āvi, ātum, āre називати
aspectus, us, m вигляд
brevis, e короткий
causa, ae, f причина
celebro, āvi, ātum, āre шанувати
dies, ei m, f день
dies natālis (m) день народження
diversus, a, um різний
festus, a, um святковий
hiems, hiēmis, f зима
homo, īnis m людина
intersum, esse, fui (+Dat.) брати участь
invictus, a, um непереможний
Juppiter, Jovis m Юпітер
Kalendae, ārum, f Календи, перше число місяця
longus, a, um довгий
luna, ae f місяць
Mars, Martis m Марс, бог війни (син Юпітера і Юнони)
mensis, is, m місяць

Mercurius, ii m Меркурій,
покровитель торгівлі, вісник богів
(син Юпітера і Майї)
meridies, ei m південь, полудень
mirabilis, e дивовижний
motus, us, m рух
nomen, īnis, n назва, ім'я
nox, noctis, f ніч
pars, partis, f частина
pompa, ae, f процесія
populus, i m народ
primus, a, um перший
regio, ōnis f область, край
Romani, ōrum m римляни
Saturnus, i m Сатурн,
давньоіталійський бог посівів і
землеробства
series, ei f ряд
sol, solis m, n сонце
tempus, ōris n час, пора
terra, ae f земля
Venus, Veneris f Венера, богиня
краси, кохання і шлюбу (донька
Юпітера і Діони)

**GRADUS COMPARATIŌNIS ADIECTIVŌRUM.
СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ**

1. Утворіть ступені порівняння прикметників:

<i>Gradus positivus</i>	<i>Gradus comparativus</i>	<i>Gradus superlativus</i>
sapiens, entis (мудрий)	<i>sapientior (m,f), sapientius (n)</i>	<i>sapientissimus, a, um</i>
magnus, a, um (великий)		
purus, a, um (чистий)		
ater, tra, trum (темний)		
longus, a, um (довгий)		
similis, e (подібний)		
crassus, a, um (товстий)		
mollis, e (м'який)		
usitatus, a, um (загальноприйнятий)		
parvus, a, um (малий)		
durus, a, um (твердий)		
viridis, e (зелений)		

2. Перекладіть українською мовою, зверніть увагу на особливості передачі форм вищого і найвищого ступенів:

- musculus longissimus capitis
- musculus longissimus cervicis
- musculus longissimus thoracis
- musculus constrictor pharyngis inferior
- ductus sublingualis major et minor
- musculus depressor labii inferioris
- musculus levator labii inferioris
- musculus rectus capitis posterior minor
- problema difficillimum

- pars posterior
- forāmen superius
- facies anterior

Vocabulum

anterior, ius передній
caput, itis n голова
cervix, icis f шия
constrictor, oris m стискач
depressor, oris m опускач (м'яз-опускач)
difficilis, e важкий
ductus, us m протока
facies, ei f зовнішність, вигляд
foramen, inis n отвір
inferior, ius нижній
labium, ii n губа
levator, oris m підіймач (м'яз-підіймач)

longus, a, um довгий
magnus, a, um великий
musculus, i m м'яз
pars, partis f частина
parvus, a, um малий
pharynx, ngis m горло
posterior, ius задній
problema, atis n завдання, проблема
rectus, a, um прямий
sublingualis, e під'язиковий
superior, ius верхній
thorax, acis m грудна клітка

3. Узгодьте іменники з прикметниками у вищому і найвищому ступенях порівняння та провідмінійте словосполучення в однині і множині:

curatio, ōnis *f* – лікування (longior, ius – довший, а, е);
 digītus, i *m* – палець (minīmus, a, um – найменший, а, е);
 os, ossis *n* – кістка (durior, ius – твердіший, а, е);
 cartilago, inis *f* – хрящ (major, jus – великий, а, е);
 meatus, us *m* – прохід (supremus, a, um – верхній, я, є);
 musculus, i *m* – м'яз (latissīmus, a, um – найширший, а, е).

4. Перекладіть українською мовою:

1. Pelvis femīnae latior est quam pelvis viri.
2. Optimum medicamentum quies est.
3. Dentium, oculōrum, aurium dolor acutissīmus est.
4. Doses maxīme non semper optīmae sunt.
5. Cor musculus fortissīmus est.
6. Dentes duriores sunt, quam ossa.
7. Nomīna musculōrum sunt: musculus gluteus maxīmus et minīmus, musculus latissīmus dorsi, musculus tibialis anterior et posterior.

Vocabulum

aegrotus, a, um хворий
aēr, aēris m повітря
anterior, ius передній
auris, is f вухо
bonus, a, um добрий
brevis, e короткий
cibus, i m їжа
dens, dentis m зуб
difficilis, e важкий, трудний
dolor, oris m біль
dorsum, i n спина
durus, a, um твердий
est є (3 ос. одн.)
et i
etiam навіть
facilis, e легкий
femina, ae f жінка
gluteus, a, um сідничний
homo, ĩnis m людина
labor, ōris m праця, труд
latus, a, um широкий

magnus, a, um великий
maxīme найбільше, дуже
medicamentum, i n ліки
musculus, i m м'яз
necessarius, a, um необхідний, потрібний
nomen, ĩnis n назва
oculus, i m око
os, ossis n кістка
parvus, a, um малий
piger, gra, grum ледачий
posterior, ius задній
purus, a, um чистий
quam ніж, як
quies, ētis f спокій
sacer, cra, crum крижовий
skelēton, i n скелет
sunt є (3 ос. мн.)
tibialis, e великогомілковий
vir, viri m чоловік
videntur видаються (3 ос. мн.)

5. Перекладіть текст українською мовою:

De claris medicis antiquis

Omniū medicōrum antiquōrum Hippocrātes et Galenus clarissīmi sunt. Opēra eōrum plurīma sunt. Hippocrātes merīto pater medicīnae vocatur. Hippocrātes medicīnam artem nobilissīmam appellat. Secundum Hippocrātem in corpore humano quattuor humōres sunt: sanguis, bilis flava, bilis atra, piūta. A Galeno multa medicamenta nomīna sua trahunt. Hippocrātes et Galeni opēra medicā lingua Graeca scripta sunt. Etiam Celsi libri “De medicina” lingua Latina scripti, noti sunt. Nomīna multārum partium corpōris humani et morbōrum originem e Graecia et Roma antiqua ducunt.

Vocabulum

- a, ab (+Abl.)** від, з, із
antiquus, a, um античний, стародавній
appello, avi, atum, āre називати
ars, artis f мистецтво, ремесло
ater, atra, atrum чорний, темний
bilis, is f жовч, що виливається з жовчного міхура
Celsus Aulus Cornelius, i m Авл Корнелій Цельс (14 р. до н. е. – 37 р. н. е.), видатний давньоримський науковець, теоретик медицини часів імператорів Августа та Тиберія
clarus, a, um славний, знатний
corpus, ōris n тіло
de (+Abl.) про
duco, duxi, ductum, ěre вести, проводити
e, ex (+Abl.) з, із
et i, a також
etiam також, навіть
flavus, a, um жовтий
Galenus Claudius, i m Клавдій Гален (129 або 131 – бл. 200) – грецький лікар, хірург і філософ римської доби
Graecia, ae f Греція
Graecus, a, um грецький
Hippocrātes, is m Гіппократ із Косу (бл. 460 до н. е. – бл. 370 до н.е.) – грецький лікар золоті доби Афін
humanus, a, um людський
humor, ōris m волога
in (+Acc., Abl.) в, на
is, ea, id цей, він
Latinus, a, um латинський
liber, bri m книга
lingua, ae f мова
medicamentum, i n ліки
medicīna, ae f медицина
medīcus, a, um лікарський
medīcus, i m лікар
merīto заслужено, справедливо
morbus, i m хвороба
multus, a, um численний
nobilis, e благородний, знатний
nomen, ĩnis n назва; ім'я
notus, a, um відомий, знаний
omnis, e увесь, всякий
opus, ěris n твір
origo, ĩnis f походження, виникнення, початок
pars, partis f частина
pater, tris m батько
piūta, ae f слиз, мокрота
quattuor чотири
Roma, ae f Рим
sanguis, ĩnis m кров
scriptus, a, um написаний
secundum (+Acc.) за, відповідно
suus, a, um свій, своя, своє
sum, fui, esse бути
traho, traxi, tractum, ěre тягти; притягати; присвоювати
voco, avi, atum, āre кликати, звати, називати

PRAESENS INDICATĪVI ACTĪVI
 Теперішній час дійсного способу активного стану
IMPERATĪVUS PRAESENTIS.
 Наказовий спосіб теперішнього часу
PRAESENS INDICATĪVI PASSĪVI
 Теперішній час дійсного способу пасивного стану

1. Визначте дієвідміну дієслова та вкажіть основу:

Verbum / Дієслово	Coniugatio / Дієвідміна	Basis / Основа
<i>visitāre</i> (відвідувати)	<i>prima (I)</i>	<i>visitā-</i>
<i>scribĕre</i> (писати)		
<i>servāre</i> (зберігати)		
<i>sentĭre</i> (відчувати)		
<i>filtrāre</i> (фільтрувати)		
<i>convalescĕre</i> (виздоровлювати)		
<i>movĕre</i> (рухати)		
<i>bibĕre</i> (пити)		
<i>construĕre</i> (будувати)		
<i>nutrĭre</i> (годувати)		
<i>habĕre</i> (мати)		
<i>palpāre</i> (пальпувати, прощупувати)		
<i>sedĕre</i> (сидіти)		
<i>tussĭre</i> (кашляти)		
<i>minuĕre</i> (зменшувати)		
<i>recipĕre</i> (брати)		
<i>agĕre</i> (діяти)		
<i>vivĕre</i> (жити)		
<i>scĭre</i> (знати)		
<i>dolĕre</i> (відчувати біль, страждати)		

2. Провідмініяйте дієслова у теперішньому часі в активному та пасивному станах:

- muto, *mutāre* – змінювати
- repeto, *repetĕre* – повторювати
- munio, *munĭre* – зміцнювати
- posco, *poscĕre* – шкодити
- sano, *sanāre* – лікувати
- adhibeo, *adhibĕre* – застосовувати
- nutrio, *nutrĭre* – годувати
- bibo, *bibĕre* – пити
- dignosco, *dignoscĕre* – розпізнавати
- signo, *signāre* – позначати

3. Утворіть наказовий спосіб теперішнього часу від дієслів:

- audio, **audīre** – слухати
- do, **dāre** – давати
- studeo, **studēre** – вивчати
- praeparo, **praeparāre** – приготувати
- infundo, **infundere** – наливати
- noceo, **nocere** – шкодити
- vivo, **vivere** – жити
- steriliso, **sterilisare** – стерилізувати
- dormio, **dormire** – спати
- addo, **addere** – додавати

4. Перекладіть українською мовою:

1. Skelēton homīnis ex ossībus variis constat.
2. Muscūli in abductōres, adductōres, depressōres, levatōres, flexōres, extensōres, rotatōres et cetēros dividuntur.
3. Ossa inter se ligamentis et cartilaginībus junguntur.
4. Examinatio aegrotōrum constat ex interrogatione, auscultatione, palpatione, percussione analysibusque variis.
5. Apud Celsum legimus de narium et aurium morbis, de dentium dolore, de vitiis singulārum corpōris partium, de tussi, de febrium curationum generībus, de ossībus luxatis.
6. Facies homīnis ante mortem facies Hippocratīca vocatur.
7. Manus faciem dorsalem et faciem palmarem habet.

Vocabulum

abductor, oris m відвідник (відвідний м'яз)

adductor, oris m привідник (привідний м'яз)

aegrotus, i m хворий

analysibusque = analysibus + -que

analysis, is f аналіз

ante (+Acc.) перед

apud (+Acc.) у

auris, is f вухо

auscultatio, ōnis f аускультация, вислуховання

cartilago, inīs f хрящ

Celsus Aulus Cornelius, i m Авл Корнелій

Цельс (14 р. до н. е. – 37 р. н. е.), видатний давньоримський науковець, теоретик медицини часів імператорів Августа та Тиберія

cetērus, a, um інший

consto, āre складатися

corpus, ōris n тіло

curatio, ōnis f лікування

de (+Abl.) про

dens, dentis m зуб

depressor, oris m опускач (м'яз-опускач)

divīdo, ěre ділити, розподіляти

dolor, ōris m біль

dorsalis, e спинний, тильний

e, ex (+Abl.) з, із

examinatio, ōnis f обстеження

extensor, oris m розгинач

facies, ei f зовнішність, вигляд

febris, is f гарячка, лихоманка

flexor, ōris m згинач

habeo, ěre мати

Hippocraticus, a, um описаний Гіппократом, гіппократів

homo, inīs m людина

genus, ěris n вид

in (+Acc., +Abl.) в, на

inter (+Acc.) між, серед

interrogatio, ōnis f розпитування

jungo, ěre з'єднувати

lego, ěre читати

levator, oris m підіймач (м'яз-підіймач)

ligamentum, i n зв'язка

luxatus, a, um вивихнутий

manus, us f кисть, рука

morbis, i m хвороба

mors, mortis f смерть

muscūlus, i m м'яз

naris, is f ніздря

os, ossis n кістка

palpatio, ōnis f пальпація, прощупування

pars, partis f частина

percussio, ōnis f вистукування, простукування

-que і

rotator, oris m обертач

singūli, ae, a по одному, кожний окремо

skelēton, i n скелет

sui себе

tussis, is f кашель

varius, a, um різний, різноманітний

vitium, ii n вада, недолік

voco, āre називати

PRONOMINA. ЗАЙМЕННИКИ

1. Перекладіть українською мовою:

1. Pulmōnes sunt orgāna, in cavitatibus thorācis locata, quibus respirāmus.
2. Sapo viridis aut per se, aut in medicamentis adhibetur.
3. Nulla res tam necessaria est omni genēri humano, quam medicina.
4. Quae medicamīna non sanant, ea ferrum sanat. Quae ferrum non sanat, ea flamma sanat. Quae autem flamma non sanat, ea medīci sanāre non possunt (*Hippocrātes*).

Vocabulum

adhibeo, ēre застосовувати, використовувати
aut або
autem а; однак
cavitas, atis f западина, заглибина, порожнина
ferrum, i n залізо
flamma, ae f полум'я
genus, ěris n рід
humanus, a, um людський
in (+Acc., +Abl.) в, на
is, ea, id цей, він
locatus, a, um розташований
medicamen, ĩnis n ліки
medicamentum, i n ліки
medicīna, ae f медицина
necessarius, a, um необхідний, потрібний

non не
nullus, a, um жодний
omnis, e увесь, всякий
organon, i n орган
per se в чистому вигляді (*досл.* через себе)
possunt можуть
pulmo, onis m легеня
qui, quae, quod який
res, rei f справа
respiro, āre дихати, видихати
sano, āre лікувати, оздоровляти
sapo, onis m мило
tam настільки
thorax, ācis m грудна клітка
viridis, e зелений

ADVERBIUM. ПРИСЛІВНИК

1. Утворіть від прикметників прислівники і ступені порівняння:

<i>Прикметник</i>	<i>Прислівник</i>	<i>Ступені порівняння прислівника</i>
aeger, gra, grum (хворий)		
longus, a, um (довгий)		
similis, e (подібний)		
novus, a, um (новий)		
mollis, e (м'який)		
simplex, ĩcis (простий)		
patiens, entis (терплячий)		

2. Доберіть до прислівників, які найчастіше вживаються у медичній термінології, їхні тлумачення українською мовою:

1	recenter	обережно
2	statim	досить
3	bis	негайно
4	gratis	свіжо
5	lente	двічі
6	caute	швидко
7	cito	спочатку
8	primum	безкоштовно
9	satis	повільно
10	exacte	точно

3. Перекладіть українською мовою:

1. Da cito, citius, citissĭme.
2. Bene dignoscĭtur, bene curatur.
3. Facilius est morbos devitāre, quam curāre.
4. Magis necessarium est anĭmum sanāre, quam corpus.
5. Bene et recte curāre non potest medĭcus, si origo morbi ignota est.

Vocabulum

anĭmus, i m душа

bene добре

cito швидко

corpus, ōris n тіло

curo, āre лікувати

devĭto, āre уникати, обминати

dignosco, ěre розпізнавати

do, dāre давати

facĭlis, e легкий

ignotus, a, um невідомий

magis більше

medĭcus, i m лікар

morbus, i m хвороба

necessarium необхідно

non не

origo, ĭnis f походження

potest може

quam як, ніж

recte правильно

sano, āre лікувати, оздоровляти

si якщо

sum, fui, esse бути

NOMEN NUMERĀLE. ЧИСЛІВНИК

1. Перекладіть українською мовою:

1. Cutis in tria strata tribuitur: epidermis, corium, subcutis.

2. In pede dextro sicut in pede sinistro quinque digīti sunt.

3. Nomīna anatomīca nonnullōrum musculōrum ex nominībus numeralībus oriuntur: muscūlus biceps brachii, muscūlus triceps brachii, muscūlus quadriceps femōris, muscūlus digastrīcus seu muscūlus biventer, muscūlus semitendinosus, semimembranosus et unipennātus.

Vocabulum

anatomīcus, a, um анатомічний
biceps, bicipītis двоголовий
biventer, tra, trum двочеревцевий
brachium, ii n плече
corium, ii n шкіра, сполучнотканинний шар шкіри
cutis, is f – шкіра
dexter, tra, trum правий
digastrīcus, a, um двочеревцевий
digītus, i m палець
epidermis, is f надшкір'я, епідерміс
e, ex (+Abl.) з, із
femur, ōris n стегно
in (+Acc., +Abl.) в, на
muscūlus, i m м'яз
nomen, īnis n назва; ім'я
nonnullus, a, um деякий
numeralis, e числівниковий

orior, oriri виникати
pes, pedis m нога, стопа
quadriceps, cipītis чотириголовий
quinque п'ять
semimembranosus, a, um напівперетинковий
semitendinosus, a, um напівсухожильний
seu або
sicut так як, наче
sinister, tra, trum лівий
stratum, i n шар, верства
subcutis, is f підшкірна з'єднувальна тканина
sum, fui, esse бути
tribuo, ěre ділити, розділяти
triceps, tricipītis триголовий
unipennatus, a, um одноперий

2. Допишіть, використовуючи числівникові словотворчі елементи (un, du-, tri-, quadr-, quint-/pent-, sex-, sept-/hex-, oct-, dec-, unde-, duoden-, semi-, prim-):

..... arthritis (запалення одного суглоба)

..... iceps (чотириголовий)

..... igravida (жінка, вагітна першою дитиною)

..... idactylia (наявність шести пальців)

..... plegia (параліч половини тіла)

..... quetrum (тригранний)

.....oprosopus (дволикій)

..... ipara (жінка, яка народжувала п'ять разів)

.....olateralis (двобічний)

3. Перекладіть текст українською мовою:

Calendarium Romanōrum

Apud Romānos initio Martius primus anni mensis erat, Aprīlis alter, Majus tertius, Junius quartus. Quintīli, quinto mensi, postea, quod G.Julius Caesar hoc mense natus erat, nomen erat Julius, Sextīlis, sextus, ex imperatōre Augusto Augustus nominabātur. Menses proxīmi olim, ut nomīna ipsa docent, erant menses septīmus, octāvus, nonus, decīmus. Primo mensis diēi nomen erat Kalendae, septīmo diēi mensium Martii, Maii, Julii, Octobris nomen Nonae, quinto decīmo diēi eorundem mensium nomen Idus. Ceterōrum mensium Nonae erant quinto mensis die, Idus tertio decīmo. Anno ante aeram nostram quadragesīmo sexto temporībus G.Julii Caesāris annus trecentos sexaginta quinque dies habebat, quarto autem cuīque anno dies trecentēsīmus sexagesīmus sextus adiciebātur. Hoc ordīne annōrum Romāni atque gentes Christiānae utebantur usque ad aetātem Papae Gregorii tertii decīmi. Qui anno millesīmo quingentesīmo octogesīmo altēro ordīnem annōrum confūsum corrigēbat.

Vocabulum

adicio, iēci, iectum, ēre додавати, приєднувати
aera, ae f ера
aetas, ātis, f вік
alter, ĕra, ĕrum один з двох, другий
annus, i, m рік
Aprīlis, e квітневий
apud (Acc.) у
atque і, а також
Augustus, a, um серпневий, присвячений Октавіанові Августу
Augustus, i, m Август (63 р. до н.е. – 12 р. н.е.), перший римський імператор
autem а; ж; же; однак, але
calendarium, ii, n календар
cetērus, a, um інший
Christianus, a, um християнський
confūsus, a, um змішаний, заплутаний
corrigo, rexi, rectum, ēre виправляти
decimus, a, um десятий
dies, ei m, f день
doceo, cui, doctum, ēre вчити, навчати
G.Iulius Caesar, G.Iulii Caesāris, m Гай Юлій Цезар (100–44 рр. до н.е.)
gens, gentis, f народ
habeo, ui, itum, ēre мати
Idus, um, f Іди, 13-й або 15-й день місяця
imperātor, ōris, m імператор
initium, ii, n початок
ipse, ipsa, ipsum сам, а, е
Julius, a, um липневий, присвячений Г. Юлієві Цезареві

Junius, a, um червневий, присвячений Юноні
Kalendae, ārum, f Календи, перше число місяця
Majus, a, um травневий, присвячений Майї
Martius, a, um березневий, присвячений богові Марсу
mensis, is, m місяць
natus, a, um вроджений, який (що) виник
nomen, ĩnis, n назва, ім'я
nomino, āvi, ātum, āre називати
Nonae, ārum, f Нони, 5-й або 7-й день місяця
nonus, a, um дев'ятий
octāvus, a, um восьмий
olim колись
ordo, ĩnis, m порядок
Papa, ae, m отець, Папа Римський
postea згодом
primus, a, um перший
proximus, a, um найближчий
Quintilis, e п'ятий
Romani, ōrum m римляни
septimus, a, um сьомий
Sextilis, e шостий
tempus, ōris n час, пора
usque аж до
ut як
utor, usus sum, uti користуватися; вживати, застосовувати

**PRAESENS CONIUNCTIVI ACTIVI ET PASSIVI.
ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС УМОВНОГО СПОСОБУ АКТИВНОГО
І ПАСИВНОГО СТАНІВ.
RECEPTUM.
РЕЦЕПТ**

1. Утворіть 3-ю особу однини та множини умовного способу активного і пасивного станів:

Дієслово	Persona 3 singularis	Persona 3 pluralis
formāre (утворювати)	<i>activum</i> formet нехай він утворює <i>passivum</i> formetur нехай його утворюють	forment нехай вони утворюють formentur нехай їх утворюють
sumēre (приймати)		
movēre (рухати)		
munīre (зміцнювати)		

2. Перекладіть українською мовою:

1. Codnoscat formam cellularum.
2. Sint studiosae attente.
3. Homīni sensus dantur, ut audiat, videat, gustet, tangat, olfaciat.
4. Divide massam, ut formentur pilulae.
5. Aegroti guttas tincturae Valerianae sumant.
6. Solvantur tabulettae in aqua.
7. Misce, ut fiat unguentum.
8. Misce, ut fiant species.

Vocabulum

aegrotus, i m хворий
attente уважно
audio, ĩre слухати
cellūla, ae f – клітина
divido, ěre ділити, розподіляти
do, dāre давати
fio, ěri утворюватися
forma, ae f форма, вигляд
homo, ĩnis m людина
gusto, āre пробувати, куштувати
gutta, ae f крапля

misceo, ěre змішувати
olfacio, ěre нюхати, відчувати запах
sensus, us m відчуття
sumo, ěre приймати всередину
tango, ěre торкатися
tinctura, ae f настоянка
unguentum, i n мазь
ut щоб
Valeriana, ae f валеріана
video, ěre бачити

3. Перекладіть рецепти українською мовою:

- 1) Recipe: Olei Vaselīni 100 ml
Olei Menthae guttas II
Misce. Da.
Signa.

- 2) Recipe: Tabulettas “Coldrex” numĕro 12
Da.
Signa. Приймати по 1 таблетці 3 рази на день.

- 3) Recipe: Dragee Aminazīni 0,05 numĕro 30
Da.
Signa.

ТЕРМІНОЛОГІЯ.

1. Перекладіть латинські терміни і поясніть значення їх елементів.
Допишіть власні терміни:

Латинський термін	Терміноелемент	Переклад
<i>histologia</i>	<i>-logia</i> – наука, вчення	наука про будову тканин людей, тварин
<i>anthropologia</i>		наука про еволюцію людини
<i>tenolysis</i>		
<i>physiotherapia</i>		
<i>odontectomia</i>		
<i>duodenoscopia</i>		
<i>dermatosclerōsis</i>		
<i>eutrophia</i>		
<i>tenorrhesis</i>		
<i>tracheotomia</i>		
<i>hydrophobia</i>		
<i>mammographia</i>		

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дюбенко К. А. Анатомічний українсько-латинсько-англійський словник-довідник: Посібник для викладачів та студентів вищих і середніх навчальних закладів / К.А.Дюбенко. – К. : Довіра, 1997. – 343 с.
2. Закалюжний М.М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М.М. Закалюжний, М.А. Андрейчин. – К. : Здоров'я, 1993. – 224 с.
3. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології / М.М.Закалюжний, Г.Б.Паласюк. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. – 224 с.
4. Зварич О.І. Linqua Latina : Посібник для самостійної роботи з латинської мови: медична термінологія / О.І. Зварич, В.Д. Шинкарук. – Чернівці, 1999. – 123 с.
5. Мисловська Л. Сучасна латинська медична термінологія : Навчальний посібник для студентів п'ятого курсу відділення класичної філології та студентів-медиків / Л. Мисловська, О. Пилипів, С. Шарипкін. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 102 с.
6. Михайлова О.Г. Медична та біологічна латина. Основи термінології: Навчальний посібник / О.Г. Михайлова, Г.Г. Кононко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2007. – 160 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура / За ред. Бобрика І.І., Ковешнікова В.Г. – К. : Здоров'я, 2001. – 328 с.
8. Нетлюх М.А. Українсько-латинський анатомічний словник: (Анатомічна номенклатура) / М. А. Нетлюх. – Львів : Стрім, 2000. – 216 с.
9. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Ф.Неттер. – Львів : Наутілус, 2004. – 597 с.
10. Олійник Р. Латинська мова: Навчальний посібник для студентів вищих медичних закладів / Р.Олійник, В.Кінаш. – Львів : ТзОВ «Дивосвіт», 2000. – 285 с.
11. Паласюк Г.Б. Латинська мова для студентів медичних навчальних закладів / Г.Б. Паласюк, В.В. Чолач. — Тернопіль, 2000.
12. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології : навчальний посібник / О.Пилипів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 252 с.
13. Світлична Є. І. Латинська мова. Підручник / Є. І. Світлична, О. І. Толлок. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
14. Смольська Л.Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л.Ю.Смольська, О.Г.Кісельова. – К. : Медицина, 2008. – 358 с.
15. Чакал І.С., Любімова О.В. Латинська мова для студентів-фізіотерапевтів та реабілітологів : навч.-метод. посібник / І.С. Чакал, О.В. Любімова. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 138 с.
16. Черкасов В.Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) : Навчальний посібник для ВМНЗ ІV р.а. / Черкасов В.Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю.Й., Ковальчук О.І. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 392 с.
17. Шевченко Є.М. Латинська мова і основи медичної термінології: Навч. посібник / Є.М.Шевченко. – Київ : Медицина, 2012. – 8-е вид. – 236 с.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
Фонетика.....	4
Declinatio prima. Перша відміна іменників.....	7
Declinatio secunda. Друга відміна іменників. Словотворення.....	7
Прикметники першої і другої відміни.....	10
Praepositiones. Прийменники	10
Declinatio tertia. Третя відміна іменників.....	12
Прикметники третьої відміни. Словотворення.....	12
Declinatio quarta. Четверта відміна іменників.....	17
Declinatio quinta. П'ята відміна іменників	17
Gradus comparatiōnis adiectivōrum. Ступені порівняння прикметників.....	21
Praesens indicatīvi actīvi. Теперішній час дійсного способу активного стану.....	25
Praesens indicatīvi passīvi. Теперішній час дійсного способу пасивного стану.....	25
Imperatīvus praesentis. Наказовий спосіб теперішнього часу.....	25
Pronomina. Займенники	28
Adverbium. Прислівник	29
Nomen numerāle. Числівник	31
Praesens coniunctivi actīvi et passīvi. Теперішній час умовного способу активного і пасивного стану	34
Латинська медична термінологія.....	36
<i>Список рекомендованої літератури</i>	37

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

ЛАТИНСЬКА МОВА

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

**Збірник вправ для самостійних робіт
з латинської мови**

Укладачка **Любімова** Оксана Василівна

Технічна редакторка

Кудрінська Оксана

Підписано до друку 27.10.2022. Формат 60 x 84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 2,2.

Обл.-вид. арк. 2,4. Зам. Н-114.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.